

Arbetslöshetskassornas styrelsearbete

Rapport 2018:6

Om IAF

IAF har regeringens och riksdagens uppdrag att verka för att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring.

Vi har bemyndigande att utfärda föreskrifter inom arbetslöshetsförsäkringen.

I instruktionen uttrycks att IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen.

Vi ska också följa utvecklingen på arbetslöshetsförsäkringens område och ta de initiativ till åtgärder som uppföljningen ger anledning till.

Dessutom har vi tillsyn över Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans arbete med sanktioner inom aktivitetsstödet, utvecklingsersättningen och etableringsersättningen.

Förord

IAF:s tillsyn i den här granskningen handlar om arbetslöshetskassornas styrelser.

Styrelsen svarar för arbetslöshetskassans organisation och förvaltningen av arbetslöshetskassans angelägenheter. Antalet styrelseledamöter regleras i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och i arbetslöshetskassornas stadga. En av ledamöterna och en suppleant ska vara statens representant och utses av IAF. Övriga ledamöter och suppleanter väljs av föreningsstämman.

Syftet med den här rapporten är att granska om hur delar av styrelsearbetet i arbetslöshetskassorna fungerar. Det framgår vilka uppgifter arbetslöshetskassornas styrelser har och vilka förutsättningar styrelsen har för att utföra sitt uppdrag.

Arbetslöshetskassorna och Sveriges a-kassor har fått möjlighet att faktagranska rapporten.

Rapporten har föredragits av Tuula Forsberg. I arbetet har även Martin Johansson, Jessica Edelbro Laurell, Urban Nilsson, Urban Forsberg, Håkan Nordström, Jakob Heymowski och Carina Wiksholm deltagit.

Vid den slutliga beredningen av ärendet har Annelie Westman deltagit. Generaldirektören har fattat beslut i ärendet.

Katrineholm den 19 juni 2018

Peter Ekborg
Generaldirektör

Tuula Forsberg
Utredare

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	5
1 Inledning	7
1.1 Tidigare granskning av arbetslöshetskassornas styrelsearbete	7
1.2 Syfte och frågor	8
1.3 Avgränsningar.....	8
1.4 Metoder vid genomförandet.....	8
1.5 Regler för arbetslöshetskassornas styrelsearbete	10
2 Arbetslöshetskassornas styrelsearbete	11
2.1 Arbetslöshetskassornas organisation och styrelsens sammansättning	11
2.2 Styrelsearbetets innehåll	15
2.3 Arbetslöshetskassornas beslutsordning	17
2.4 Styrelsesammanträden.....	19
2.5 Arbetslöshetskassornas styrelser och jävsfrågor	23
2.6 Vanligt med introduktion och kompetensutveckling	24
2.7 De statliga representanterna i styrelserna.....	25
3 Slutsatser	26
3.1 Tillsättning av styrelseposter	26
3.2 Styrelsearbetet och olika förutsättningar	26
3.3 Styrelseprotokoll som inte lämnas i tid till IAF	27
3.4 Brister i arbetslöshetskassornas beslutsordningar	28
3.5 Rollen som statlig representant	28
4 Käll- och litteraturförteckning	29
4.1 Författningar	29
4.2 Offentligt tryck.....	29
4.3 Rättsfallsregister	29
4.4 Rapporter och litteratur	29
4.5 Övriga källor.....	29
5 Bilagor	30
5.1 Bilaga 1 Enkätfrågor till arbetslöshetskassorna	30
5.2 Bilaga 2 Frågor till statens representanter	35
5.3 Bilaga 3 Intervjuguide för statens representanter.....	36
5.4 Bilaga 4 Intervjuguide arbetslöshetskassa	38
5.5 Bilaga 5 Gällande rätt om arbetslöshetskassornas styrelsearbete	40

Sammanfattning

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har granskat arbetslöshetskassornas styrelsearbete. IAF ska säkerställa att verksamheten på arbetslöshetskassorna bedrivs effektivt och rättssäkert och granskningen bidrar till det.

Syftet med granskningen är att undersöka arbetslöshetskassornas styrelser organisationsstruktur och arbetssätt. Granskningen belyser skillnader mellan styrelser och styrelsearbetet i de olika arbetslöshetskassorna. Granskningen omfattar också frågan om styrelserna följer de regler som finns för styrelseprotokoll och beslutsordningar samt hur rollen som statens representant i arbetslöshetskassornas styrelser ser ut.

Flera metoder

Granskningen har omfattat flera metoder som enkätundersökning, intervjuer med ett urval representanter i styrelserna, granskning av arbetslöshetskassornas beslutsordningar och inhämtning av faktauppgifter från arbetslöshetskassornas årsredovisningar. Vidare har IAF har närvarat vid två arbetslöshetskassors styrelsesammanträden.

Resultat och slutsatser

Granskningen visar att arbetslöshetskassornas styrelsearbete i stort fungerar väl i de delar som granskats. Det finns skillnader mellan arbetslöshetskassornas styrelser som bland annat handlar om antalet ledamöter och vilka uppgifter styrelserna hanterar.

Granskningen har resulterat i följande slutsatser:

- För att säkerställa att kraven på styrelseledamöter följs av alla arbetslöshetskassor ska samtliga ha en rutin vid tillsättning av styrelseposter utifrån bestämmelserna i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK).
- IAF anser att alla suppleanter i arbetslöshetskassornas styrelser bör få möjlighet att kontinuerligt hålla sig informerade om vad som sker i styrelsen. Detta kan lämpligen ske genom att alla suppleanter får del av samtliga underlag och protokoll.

- Vissa arbetslöshetskassors styrelser brister i att lämna in styrelseprotokoll till IAF inom en månad från den dagen när styrelsesammanträdet hölls.
- IAF bedömer att förbättringar har skett generellt när det gäller arbetslöshetskassornas beslutsordningar jämfört med tidigare granskningar. Det finns ändå vissa brister. IAF har påtalat bristerna till berörda arbetslöshetskassor som har rättat till eller kommer att rätta till beslutsordningarna inom kort.
- IAF kommer att fortsätta arbetet med att vidareutveckla riktlinjerna för statens representanter i arbetslöshetskassornas styrelser.

Ytterligare slutsatser finns i kapitel 3.

1 Inledning

IAF ska genom sin tillsyn säkerställa att verksamheten på arbetslöshetskassorna bedrivs effektivt och rättssäkert. Den här granskningen som är inriktad mot arbetslöshetskassornas styrelsearbete är avsedd att bidra till det. Granskningen belyser även den roll statens representanter har i arbetslöshetskassornas styrelser, och är underlag för IAF:s fortsatta arbete med riktlinjerna för statens representanter.

Det här kapitlet beskriver IAF:s tidigare granskningar av arbetslöshetskassornas styrelsearbete 2005–2007. Kapitlet redogör även för det syfte och de metoder IAF använt vid den här granskningen och vilka avgränsningar granskningen har.

1.1 Tidigare granskning av arbetslöshetskassornas styrelsearbete

IAF har tidigare granskat arbetslöshetskassornas styrelsearbete för det löpande arbetet, deras styrelseprotokoll och beslutsordningar. Av rapporten 2005:9¹ framgår följande:

- Majoriteten av arbetslöshetskassorna saknade helt beslutsordningar, eller hade brister i dem.
- IAF bedömde att arbetslöshetskassornas beslutsordningar behövde granskas igen. Skälet var att det var oklart vilka typer av ärenden som helt eller delvis delegerats till arbetsutskott eller enskilda handläggare.

I en uppföljande rapport 2007:12² konstaterade IAF följande:

- Samtliga arbetslöshetskassor hade en skriftlig beslutsordning.

¹ IAF rapport 2005:9 *Arbetslöshetskassornas styrelsearbete och protokoll*.

² IAF 2007:12 *Arbetslöshetskassornas beslutsordningar*.

- Flera av arbetslöshetskassornas beslutsordningar innehöll felaktigheter. Felaktigheterna handlade främst om delegering av ärenden till arbetsutskott för vilket det saknades lagstöd³.

År 2009 granskade IAF även styrelsernas uppgift att handlägga ärenden om uteslutning och fränkännande.⁴

1.2 Syfte och frågor

Syftet är att granska arbetslöshetskassornas styrelsernas organisationsstruktur och arbetssätt.

Granskningen utgår från följande frågor:

- Finns det skillnader mellan arbetslöshetskassorna i hur styrelsearbetet fungerar, vilka uppgifter som ligger på arbetslöshetskassornas styrelser och vilka förutsättningar styrelsen har för att utföra sitt uppdrag?
- Följer arbetslöshetskassornas styrelser de regler som finns för styrelseprotokoll och beslutsordningar?
- Hur ser rollen som statens representant i arbetslöshetskassornas styrelser ut och vilka utmaningar ställs statens representanter inför?

1.3 Avgränsningar

Den här granskningen innefattar inte specifikt arbetslöshetskassornas interna styrning och kontroll, koppling till närliggande organisationer eller ekonomifrågor, eftersom de frågorna behandlas i andra granskningar. IAF berör i den här granskningen till viss del arbetslöshetskassornas ärendehantering om fränkännande av arbetslöshetsersättning och uteslutning av medlem, men har också parallellt gjort en separat uppföljning av detta⁵.

1.4 Metoder vid genomförandet

IAF har använt flera metoder vid genomförandet av granskningen.

³ Vid tidpunkten för rapporten saknades lagstödet men sedan 2013 finns lagstöd för att styrelsen kan delegera rätten att fatta beslut i ärenden om uteslutning och fränkännande till kassaföreståndaren.

⁴ IAF rapport 2009:9 *Uteslutning, fränkännande och polisanmälan* och 2016:20 *En enhetligare hantering av uteslutningar och fränkännanden*.

⁵ IAF 2018:3 *Hantering av uteslutning och fränkännande*.

1.4.1 Granskning av beslutsordningar

IAF begärde in arbetslöshetskassornas beslutsordningar i samband med information om uppstart av granskning. Samtliga arbetslöshetskassor skickade beslutsordningen till IAF. Inom granskningen har IAF kontrollerat att beslutsordningarna innehåller de uppgifter som regleras i IAFFS 2017:6 och att de hänvisningar till bestämmelser som finns i beslutsordningar är korrekta. Efter granskningen har IAF lämnat påpekanden till 11 arbetslöshetskassor.

1.4.2 Enkät till arbetslöshetskassornas styrelseordförande och frågor till statens representanter

IAF skickade en webbenkät till arbetslöshetskassorna och samtliga 27 arbetslöshetskassor besvarade enkäten. Frågorna besvarades gemensamt av kassaföreståndaren och styrelsens ordförande. Se frågorna och svarsalternativen i bilaga 1.

Statens representanter besvarade också ett mindre antal frågor. IAF skickade fem frågor till samtliga statliga representanter i arbetslöshetskassornas styrelser och 28 av 33 besvarade frågorna⁶. Se frågorna och svarsalternativen i bilaga 2.

1.4.3 Möte med representanter för Sveriges a-kassor och intervjuer

IAF träffade representanter för Sveriges a-kassor för att få information om deras styrelseutbildning som riktar sig till ledamöter och suppleanter i arbetslöshetskassornas styrelser.

IAF har intervjuat sex statliga representanter i styrelserna. Utgångspunkterna för urvalet av intervjupersoner var deras svar på frågorna om rollen som statens representant, hur länge representanten hade haft uppdraget och om representanten hade uppdraget som ordinarie ledamot eller suppleant. Avsikten var att få ett varierat urval av intervjupersoner. Intervjuguiden finns i bilaga 3.

IAF har intervjuat sex ordföranden och kassaföreståndare i arbetslöshetskassornas styrelser. Urvalet utgick ifrån antalet verksamhetsår som ordförande. IAF valde även att intervju de ordförande som inte nyligen intervjuats av IAF i andra granskningar. Intervjusvaren har analyserats som en helhet och förtydligar vissa frågor som ingick i enkätstudien. Intervjuguiden finns i bilaga 4.

1.4.4 Faktauppgifter från arbetslöshetskassornas årsredovisningar

IAF har hämtat fakta om styrelserna från arbetslöshetskassornas årsredovisningar. IAF har använt fakta om styrelserna från verksamhetsåret 2016, eftersom de senaste årsredovisningarna som var tillgängliga i samband med granskningen

⁶ I varje arbetslöshetskassas styrelse finns två statliga representanter, en ordinarie och en suppleant. Det finns sammanlagt 33 statliga representanter. Flertalet representanter har uppdrag som ordinarie respektive suppleant i två olika styrelser.

avsåg det året. Fakta som har inhämtats är bland annat styrelsernas storlek, antal styrelsesammanträden och fördelningen av män och kvinnor i styrelserna.

1.4.5 IAF som åhörare vid arbetslöshetskassors styrelsesammanträde

IAF har närvarat som åhörare vid två av arbetslöshetskassornas styrelsesammanträden⁷. Syftet var att stämna av den bild IAF skaffat sig av arbetslöshetskassornas styrelsearbete och generellt skaffa mer kunskap. IAF deltog i Byggnadsarbetarnas arbetslöshetskassas styrelsemöte i Stockholm och Småföretagarnas arbetslöshetskassas styrelsemöte per telefon.

1.5 Regler för arbetslöshetskassornas styrelsearbete

Bestämmelser om bland annat om arbetslöshetskassornas ledning finns i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor och förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor, samt i tillhörande föreskrifter IAFFS 2017:6 om arbetslöshetskassor och IAFFS 2016:3 om arbetslöshetsförsäkringen. En utförlig beskrivning av reglerna finns i bilaga 5.

⁷ 90 § lag (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK). ”En arbetslöshetskassa skall för tillsyn och uppföljning av arbetslöshetsförsäkringen lämna uppgifter enligt vad regeringen eller efter regeringens bemyndigande Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen föreskriver. En arbetslöshetskassa är skyldig att lämna inspektionen tillträde till föreningsstämman och styrelsesammanträdena.”

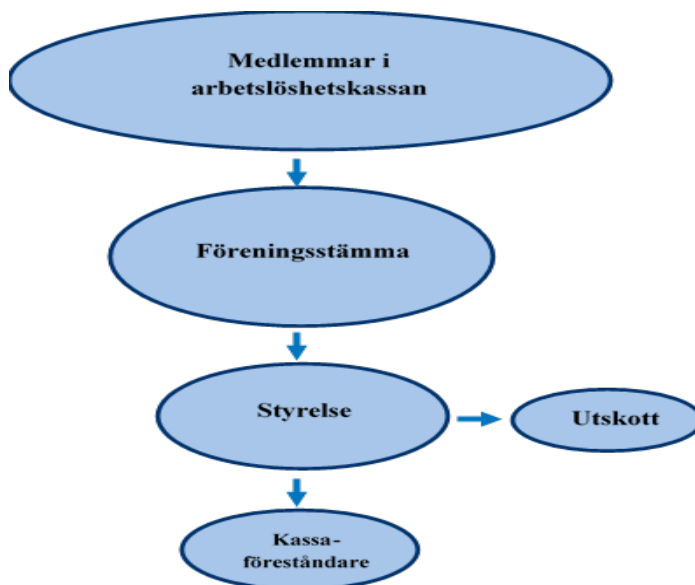
2 Arbetslöshetskassornas styrelsearbete

IAF har granskat hur delar av styrelsearbetet fungerar, vilka uppgifter som ligger på arbetslöshetskassornas styrelser respektive på kassaföreståndaren samt vilka förutsättningar styrelsen har för att utföra sitt uppdrag. IAF har även granskat om arbetslöshetskassornas styrelser följer de regler som finns för styrelseprotokoll och beslutsordningar samt hur rollen som statens representant i arbetslöshetskassornas styrelser ser ut.

2.1 Arbetslöshetskassornas organisation och styrelsens sammansättning

Arbetslöshetskassorna är medlemsorganisationer. De ska varje år före den 1 juli ha en föreningsstämma om inte IAF medger undantag för att den hålls senare eller vartannat år⁸. Det finns särskild reglering för Arbetslöshetskassan Alfa eftersom kassan bara har en medlem, Sveriges a-kassor, som utser ombud att delta vid föreningsstämman⁹.

Figur 2.1: Strukturen i arbetslöshetskassorna som medlemsorganisationer.

⁸ 50 § LAK.

⁹ 87 § LAK.

Figuren visar en förenklad bild av arbetslöshetskassorna som medlemsorganisationer. Arbetslöshetskassans styrelse utses av föreningsstämman. Styrelsen ska bestå av minst tre ledamöter och deras suppleanter¹⁰. Arbetslöshetskassorna kan i sina stadgar ha bestämmelser om att styrelsen ska bestå av fler ledamöter.

2.1.1 Styrelserna är olika stora

Under 2016 bestod den genomsnittliga styrelsen för en arbetslöshetskassa av 7 ordinarie ledamöter och 5 suppleanter. Antalet ordinarie ledamöter varierade från 4 till 11 och antalet suppleanter från 2 till 10 personer¹¹. I 12 arbetslöshetskassor fanns det även 1–2 arbetstagarrepresentanter i styrelsen¹². Enligt enkätsvaren är kassaförestandaren styrelseledamot i 5 av 27 kassastyrelser. I 22 av arbetslöshetskassornas styrelser är kassaförestandaren inte ledamot, men kallas ändå till samtliga styrelsesammanträden.

2.1.2 Styrelseledamöterna

Det finns lagstadgade villkor som måste vara uppfyllda för att man ska kunna vara ledamot i en arbetslöshetskassas styrelse.

Styrelseledamöterna ska vara bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande IAF i ett särskilt fall tillåter annat. Den som är underårig, i konkurs, har en förvaltare eller är har näringsförbud får inte vara styrelseledamot.¹³ Till styrelseledamot får föreningsstämman bara välja den som är medlem i kassan¹⁴. Enkätsvaren från arbetslöshetskassorna visar att de gör

¹⁰ 15 § LAK.

¹¹ Variationen mellan arbetslöshetskassorna är stor. Antalet anställda var från 2–153 personer enligt 2016 årsredovisningar.

¹² 4 § lag (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda innebär att om det finns 25 eller fler anställda i arbetslöshetskassan kan arbetstagarorganisationerna kräva att få 2 arbetstagarrepresentanter och suppleanter för dessa i styrelsen.

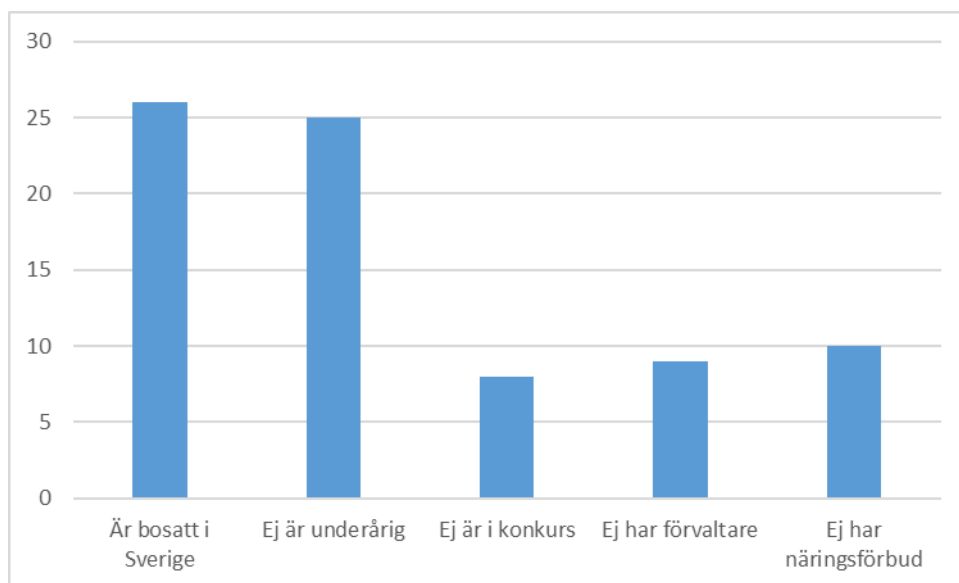
¹³ 17 § LAK.

¹⁴ Gäller inte Arbetslöshetskassan Alfa. Enligt 87 § LAK får kassan utse medlemmar, förtroendevalda eller anställda i de organisationer som är medlemmar i föreningen till styrelseledamöter. Styrelseledamöterna får inte vara styrelseledamöter, kassaförestandare eller ombud vid föreningsstämma i en annan arbetslöshetskassa.

vissa regelmässiga kontroller av att en tillträdande styrelsemedlem uppfyller de krav som ställs¹⁵.

I styrelsen ska en statlig representant med suppleant ingå¹⁶. Statens representant tillsätts av IAF bland annat för att bevaka statens intressen i arbetslöshetskassornas styrelse. Statens representanter tillträder i regel sitt uppdrag i styrelsen i samband med årsskiftet. De statliga representanternas roll i arbetslöshetskassornas styrelser utvecklas i kapitel 3.7.

Diagram 2.1.2: Uppgifter som arbetslöshetskassorna kontrollerar vid inträdet i styrelsen.
Källa: Enkät svar

Diagrammet visar vilka uppgifter arbetslöshetskassorna enligt enkät svaren kontrollerar. Utöver de formella krav som bestämmelserna ställer på styrelseledamöterna har arbetslöshetskassorna tillfrågats om vad de ser som meriterande bakgrund för att vara ledamot i en kassastyrelse. Majoriteten uppger att det är meriterande med tidigare erfarenhet från strategiskt styrelsearbete och kännedom om arbetslöshetskassans verksamhet. Några lyfter även fram vikten av representation från arbetslöshetskassans och dess bransch eller förbund samt deras geografiska spridning.

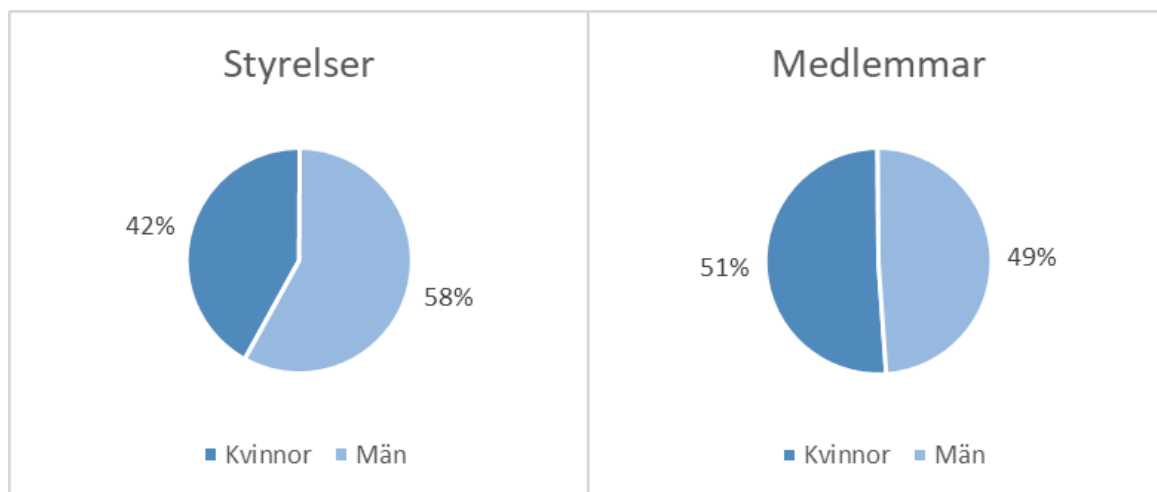
¹⁵ Alla arbetslöshetskassor förutom Arbetslöshetskassan Alfa har besvarat frågan, eftersom kassan inte omfattas av hela 17 § LAK. Kassan uppger att kontroller utförs av Sveriges a-kassor.

¹⁶ 15 § LAK.

2.1.3 Relativt jämn könsfördelning i styrelserna totalt sett

IAF har jämfört fördelningen av kvinnor och män i arbetslöshetskassornas styrelse och medlemmar i arbetslöshetskassorna¹⁷.

Diagram 2.1.3: Fördelning av kvinnor och män totalt i arbetslöshetskassornas styrelse och arbetslöshetskassornas medlemmar 2016. Källa: IAF

Diagrammet visar att fördelningen av kvinnor och män sammantaget i arbetslöshetskassornas styrelser är att betrakta som relativt jämn totalt¹⁸. Andelen män uppgår till 58 procent och andelen kvinnor till 42 procent. I 14 arbetslöshetskassor är det fler män än kvinnor i styrelserna. I 7 arbetslöshetskassor är det fler kvinnor än män. I övriga 6 arbetslöshetskassor är det lika många. Fördelningen mellan män och kvinnor är ungefär likadan vad gäller styrelseledamöternas suppleanter. Jämfört med arbetslöshetskassornas medlemmar är det relativt fler män i arbetslöshetskassornas styrelser.¹⁹

2.1.4 Ordförande i styrelsen

Styrelsen utser en ordförande och vice ordförande att leda och sammankalla styrelsen²⁰.

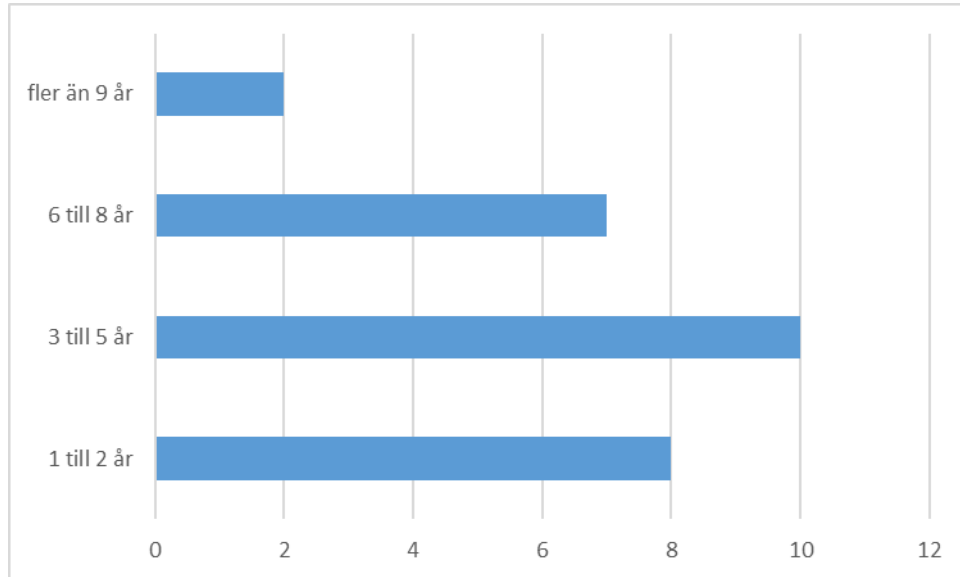
¹⁷ Uppgift från medlemsredovisningen 2016-12-31.

¹⁸ En jämn könsfördelning anses råda då andelen kvinnor respektive män i en grupp är 40/60 procent eller jämnare, enligt www.jamstall.nu/fakta/jamstalldhet/. Hämtat 2018-05-17.

¹⁹ Källa: Arbetslöshetskassornas årsredovisningar 2016 och IAF:s statistikdatabas.

²⁰ 21 § LAK.

Diagram 2.1.4: Antalet år som ordförande i arbetslöshetskassans styrelse. Källa: Enkät svar.

Diagrammet visar att flera av ordförandena i arbetslöshetskassornas styrelser har haft posten i flera år. Under intervjuerna med några ordförande och kassaföreståndare framkom att i arbetslöshetskassor där ordförande haft posten en kortare tid har ordföranden före dess varit ledamot i arbetslöshetskassans styrelse.

2.2 Styrelsearbetets innehåll

I intervjuer med styrelseordförande och kassaföreståndare beskrev samtliga tillfrågade att de är del av en väl fungerande styrelse med engagerade styrelsemedlemmar. Några redogjorde för att det löpande arbetet i styrelsen till stor del upptas av de enskilda personärenden som styrelsen fattar beslut i. Personärenden handlar om utslutning och fränkännande, men även beslut där en medlem som utträtt på grund av obetalda medlemsavgifter ansöker om att kvarstå som medlem på grund av särskilda skäl²¹. En arbetslöshetskassa uppskattade tiden som upptas av enskilda ärenden upp till 40–50 procent av sammanträdestiden.

I enkäten svarade 18 av 27 arbetslöshetskassor att de delegerat förstagsbeslut i ärenden om utslutning och fränkännande till kassaföreståndaren²². Vissa styrelser

²¹ 47 § LAK.

²² Nio styrelser har inte delegerat till kassaföreståndaren enligt enkätsvaren, Sveriges arbetares, Fastighets, Finans- och Försäkringsbranschens, Pappersindustriarbetarnas, Livsmedelsarbetarnas, Journalisternas, Transportarbetarnas, Handelsanställdas och Akademikernas arbetslöshetskassor.

som valt att delegera förstagångsbeslut uppger vid intervjun att detta har frigjort tid för styrelsen att fokusera mer på strategiska frågor. Men styrelsen har alltid kvar ansvaret för att besluta i ärenden där förstagångsbeslutet omprövas²³. En arbetslöshetskassa har delegerat till kassaföreståndaren att fatta beslut i enskilda ärenden under sommarperioden. Den övriga delen av året hanterar styrelsen dessa ärenden²⁴.

De ärenden som handlar om att kvarstå som medlem efter utträde på grund av bristande betalning kan enligt det nuvarande regelverket inte styrelsen delegera till kassaföreståndaren att fatta förstagångsbeslutet. Men från och med den 2 juli 2018 införs den möjligheten.²⁵

2.2.1 Arbetsutskott

19 av 27 arbetslöshetskassor uppger att kassan har ett arbetsutskott där en mindre del av styrelsen arbetar med specifika frågor. Det är vanligt att ordförande och vice ordförande sitter i arbetsutskottet. Av enkätsvaren från arbetslöshetskassorna framgår det att statens representant ingår i fyra arbetsutskott²⁶.

En vanlig ärendegång i arbetsutskottet är att kassaföreståndaren, försäkringsansvarig eller utsedd föredragande föredrar ärenden för utskottet, som i sin tur lämnar förslag på beslut till styrelsen. Styrelsen i sin tur fattar det slutgiltiga beslutet i ärenden.

Hos arbetslöshetskassor som inte har ett arbetsutskott sker ärendehantering i regel på liknande sätt men ärenden föredras direkt för styrelsen. Vid ärendeberedning får styrelsemedlemmarna möjlighet att ställa frågor till föredragande och om ärenden behöver kompletteras med ytterligare information förekommer det att ärenden bordläggs för vidare utredning.²⁷ Det förekommer att utredningen och handläggningen hanteras av kassaföreståndaren själv, ibland tillsammans med handläggare eller arbetslöshetskassans försäkringsansvarig, om styrelsen har delegerat till kassaföreståndaren att fatta beslut i ärenden.

²³ Styrelsen fattar alltid beslut om omprövning av sanktionsbeslut, även om de fattat förstagångsbeslutet enligt 37c § LAK.

²⁴ Det framkommer dels av enkätsvaret, dels från beslutsordningen.

²⁵ Lag (2018:108) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Proposition 2017/18:53.

²⁶ Fyra arbetslöshetskassor: Skogs- och lanttjänstemännens, Alfa, Småföretagarnas och Svensk Handels.

²⁷ Uppgifterna framkommer i intervjuer med statens representanter och i enkätsvar från arbetslöshetskassorna.

2.3 Arbetslöshetskassornas beslutsordning

IAF:s granskning visar att arbetslöshetskassors beslutsordningar skiljer sig åt när det kommer till disposition och delegeringsform. Majoriteten av beslutsordningarna är befattningsorienterade, det vill säga att det framgår vilken funktion i organisationen som styrelsen gett rätt att fatta beslut i en fråga. Exempelvis när styrelsen har delegerat en uppgift till kassaföreståndaren. Det förekommer också att beslutsordningarna är personorienterade, vilket innebär att specifika personer är namngivna att fatta beslut i en viss typ av ärenden. IAF har inte granskat firmateckningsrätt, men har utifrån inkomna dokument från några arbetslöshetskassor sett skillnader i hur arbetslöshetskassor använder sig av begreppet firmateckningsrätt.

Hos 9 av 27 arbetslöshetskassor benämns dokumentet inte som beslutsordning. De benämningar som används är exempelvis arbetsordning, beslutsdelegation, delegationsordning eller styrdokument. Majoriteten av arbetslöshetskassorna ser varje år över sin beslutsordning. Bland de granskade 27 beslutsordningarna hade 18 uppdaterats under 2017. I ett fall hade inte beslutsordningen uppdaterats sedan 2001.

Att arbetslöshetskassorna ska ha en upprättad beslutsordning framgår av IAFFS 2017:6. Arbetslöshetskassans beslutsordning ska innehålla:

- vem eller vilka befattningshavare som har rätt att fatta beslut inom olika delar av arbetslöshetskassans verksamhet
- vilka beslut som arbetslöshetskassans styrelse har delegerat
- vem eller vilka befattningshavare som har rätt att lämna uppgifter om medlemsredovisning till IAF.²⁸

Vid granskning av arbetslöshetskassornas beslutsordningar har IAF främst kontrollerat att beslutsordningarna innehåller de uppgifter som regleras i IAF:s föreskrift. I granskningen har även ingått att kontrollera att angivna hänvisningar till bestämmelser och styrelsens delegering är korrekta.

²⁸ 1 § IAFFS 2017:6.

Tabell 2.3: Brister som fanns i arbetslöshetskassornas beslutsordningar. Källa: IAF:s granskning av arbetslöshetskassornas beslutsordningar.

Arbetslöshetskassa	Inaktuell laghänvisning	Felaktig formulering om delegering	Befattningshavare saknas	Beslut styrelsen delegerat saknas	Uppgiftslämnare till IAF saknas
Akademikernas		X			
Hamnarbetarnas	X				
IF Metalls					X
Lärarnas	X				
Pappersindustriarbetarnas	X				
Skogs- och lantbrukstjänstemännens	X	X		X	X
Småföretagarnas	X		X		X
Svensk Handels		X			
Sveriges arbetares	X				X
Transportarbetarnas			X	X	X
Vision					X

Tabellen visar att det fanns brister i 11 beslutsordningar. Respektive arbetslöshetskassa har fått granskningsprotokoll om bristerna och samtliga har yttrat sig till IAF. 9 av 11 arbetslöshetskassor har åtgärdat bristerna och uppdaterat beslutsordningen. Resterande 2 arbetslöshetskassor avser att rätta till beslutsordningen under juni 2018²⁹.

IAF har vissa generella iakttagelser vad gäller flera beslutsordningar. Det finns beslutsordningar där det inte framgår tydligt om det är förstagångsbeslut som

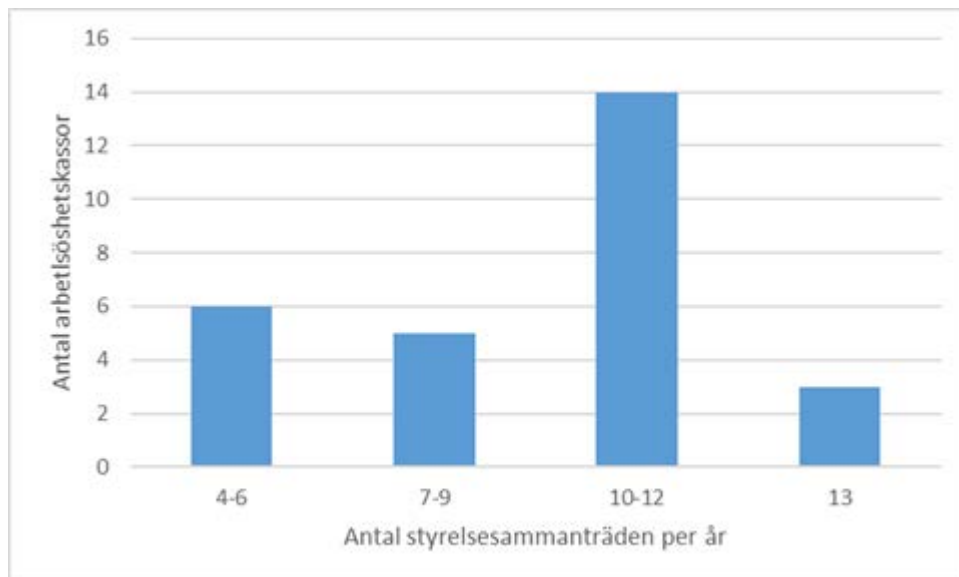
²⁹ IF Metall arbetslöshetskassa meddelade att kassastyrelsen vid sammanträdet i juni 2018 kommer att lägga till vilka som har rätt att lämna uppgifter om medlemsredovisning till IAF i beslutsordningen. Akademikernas arbetslöshetskassa meddelade att de kommer att rätta till formuleringen i beslutsordningen om delegering av beslut om uteslutning och fränkännande på kommande sammanträde i juni 2018.

delegerats eller om det även innefattar omprövningsbeslut. En annan iakttagelse är att beslutsordningarna hos många arbetslöshetskassor är en del av ett större dokument.

2.4 Styrelsesammanträden

Det är styrelsens ordförande som ska se till att styrelsesammanträden hålls när det behövs. Styrelseledamöterna eller kassaföreståndaren kan begära att styrelsen sammankallas.³⁰ Styrelsen är beslutsför om mer än hälften av antalet ledamöter är närvarande³¹.

Diagram 2.4: Arbetslöshetskassornas styrelsesammanträden 2016. Källa: Arbetslöshetskassornas årsredovisningar.

Diagrammet visar att antalet styrelsesammanträden varierar från 4 till 13 per år. Hälften av arbetslöshetskassorna har styrelsesammanträden 10–12 gånger per år³².

Styrelsen har möjlighet att sammankalla till extra sammanträden om verksamheten kräver det, men extra sammanträden är sällsynta. IAF:s genomgång av arbetslöshetskassornas årsredovisningar visar att ingen av styrelserna kallade till extrasammanträde under 2016. Under en av intervjuerna framkom det att

³⁰ 25§ LAK.

³¹ 27 § LAK.

³² Källa: Arbetslöshetskassornas årsredovisningar 2016.

styrelsen inte kallade till extra sammanträden eftersom de delegerat till arbetsutskottet att hantera vissa brådskande frågor exempelvis under sommaren.

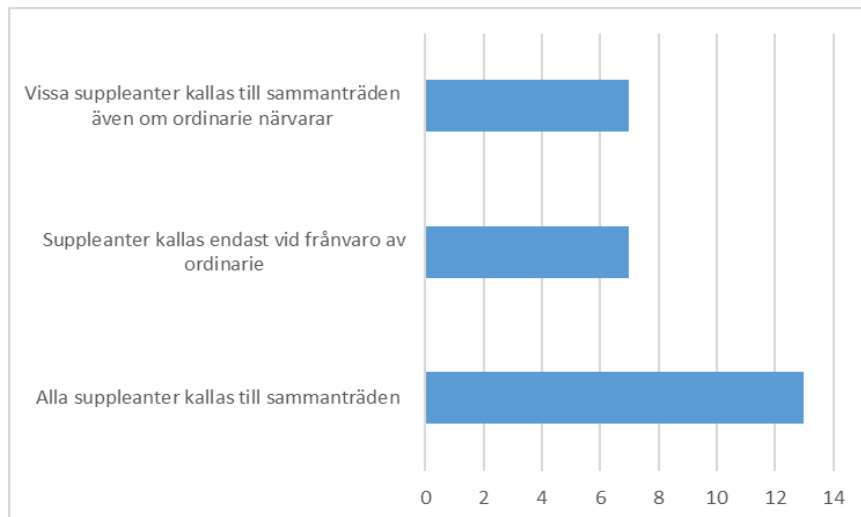
Som det framgår i avsnitt 1.4.6 har IAF varit närvarande som åhörare vid två arbetslöshetskassornas styrelsesammanträden. Den granskning som IAF har genomfört stämde väl överens med styrelsesammanträdenas form och innehåll. Därför ansåg IAF att det inte fanns behov att ställa några kompletterande frågor.

2.4.1 Suppleanter i arbetslöshetskassornas styrelser

Om en styrelseledamot inte kan närvara vid ett styrelsesammanträde ska ledamotens suppleant få tillfälle att delta i sammanträdet och få ta del av underlaget för styrelsemötet. Även om styrelseledamot är närvarande kan styrelsen kalla ledamotens suppleant och delge underlaget för styrelsemötet. För arbetstagarledamöternas suppleanter gäller enligt lag att de, även när ordinarie ledamot deltar, ska få underlag och tillfälle att närvara vid styrelsesammanträden. De har också rätt att yttra sig under dessa sammanträden³³.

Arbetslöshetskassorna har olika rutiner för när och i vilken utsträckning som suppleanter kallas till sammanträden.

Diagram 2.4.1: Arbetslöshetskassornas rutin att kalla suppleanter till styrelsesammanträden. Källa: Enkät svar.

Diagrammet visar att det varierar mellan arbetslöshetskassornas styrelser när suppleanter kallas till styrelsesammanträden. 13 av 27 arbetslöshetskassor kallar

³³ Enligt 28 § 2 st. LAK och 12 § lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

alla suppleanter till samtliga sammanträden. Övriga arbetslöshetskassor kallar in suppleanter vid ordinaries ledamöters frånvaro eller har olika upplägg beroende på vem suppleanten är ersättare för.

Det är 7 arbetslöshetskassor som har svarat att vissa, men inte alla, suppleanter kallas till styrelsesammanträden även om ordinarie ledamot närvarar. Dessa 7 arbetslöshetskassor har beskrivit hur respektive rutin ser ut i sina enkätsvar. Ett exempel är att suppleanterna kallas en gång per år oavsett om ordinarie ledamot är frånvarande eller inte, för att få kontinuitet i suppleanternas uppdrag. En annan arbetslöshetskassa uppger att suppleanter alltid kallas till utbildning av styrelsen.

Under intervjun med en av arbetslöshetskassorna som svarat att bara vissa suppleanter kallades in även om ordinarie ledamot närvarade, framkom det att det finns ett rullande schema för att kalla suppleanterna. Detta gjordes för att säkerställa att suppleanterna hölls uppdaterade på styrelsens arbete. Men i detta rullande schema ingick inte suppleanten för statens representant. Det framkom vid intervjuerna med statens representanter att suppleanterna inte alltid får ta del av underlag inför styrelsesammanträden.

2.4.2 De flesta styrelseprotokoll lämnades i tid till IAF

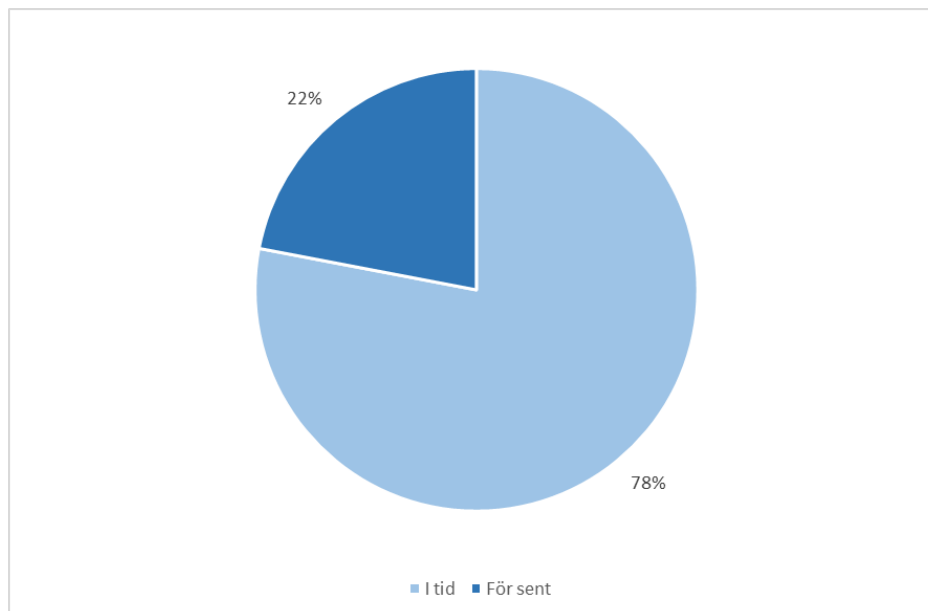
Samtliga sammanträden för arbetslöshetskassornas styrelse ska protokollföras och protokollen ska numreras³⁴. Styrelsen ska inom en månad från sammanträdet lämna in en vidimerad kopia av protokollet till IAF³⁵. Samtliga arbetslöshetskassor uppger i enkätsvaren att det finns en rutin för att skicka in styrelseprotokollen till IAF och även att de rutinemässigt kontrollerar att styrelsen är beslutsmässig.

IAF har i samband med tidigare granskningar av styrelseprotokoll påtalat brister till vissa arbetslöshetskassor som inte skickat in protokoll till IAF i tid. IAF har till exempel begärt en åtgärdsplan med anledning av återkommande för sent inlämnade styrelseprotokoll. IAF väljer att inom denna granskning bara övergripande redovisa andelen styrelseprotokoll som skickats i tid eller skickats för sent, eftersom granskningen av arbetslöshetskassornas styrelseprotokoll sker löpande.

³⁴ 26 § LAK.

³⁵ 6 § förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor (LAKFo).

Diagram 2.4.2: Andel av arbetslöshetskassornas styrelseprotokoll för sammanträden 2017 som lämnats till IAF i tid respektive för sent. Källa: IAF.

Diagrammet visar att 78 procent av styrelseprotokollen kom in i tid och 22 procent kom in för sent till IAF för styrelsesammanträden 2017. Antalet protokoll var totalt 265 stycken. De protokoll som inte kom in i tid var försenade från några dagar upp till några månader. Det vanligaste var en försening på cirka 2–3 veckor.

2.4.3 Sammanställning av reservationer

Styrelseledamöter och kassaföreståndaren har rätt att få en avvikande mening antecknad till styrelseprotokollet³⁶. Av enkäten framgår att detta skett på 7 arbetslöshetskassor under de senaste två åren, oftast vid ett tillfälle.

IAF frågade även statens representanter om de reserverat sig genom att ha en avvikande mening de senaste två åren. 7 representanter hade haft en avvikande mening som handlade bland annat om

- beslut om uteslutning av medlem på grund av obetalda avgifter
- beslut att förbundsmedlemmars avgift för arbetslöshetskassan ska betalas via fackförbundet
- beslut om formulering i stadgarna.

³⁶ 26 § LAK andra stycket.

Reservationer förekommer inte särskilt ofta. Några av statens representanter har vid intervjuerna uppgett att det är vanligt att mötet diskuterar ärenden och löser frågor utan att någon reservation behövs.

2.5 Arbetslöshetskassornas styrelser och jävsfrågor

Styrelseledamöter eller kassaföreståndaren får inte handlägga frågor om avtal mellan dem och arbetslöshetskassan. De får inte heller handlägga frågor om avtal mellan kassan och tredje man, om de i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot arbetslöshetskassans intressen³⁷. Utöver de jävssituationer som nämns i LAK bör även förvaltningslagens jävsregler vara vägledande för arbetslöshetskassornas styrelser, enligt ett beslut från JO³⁸.

När arbetslöshetskassornas styrelser arbetar med frågor kan jävssituationer uppstå för enskilda styrelseledamöter. I intervjuer med styrelseordförande och kassaföreståndare har flera lyft fram situationer där en styrelseledamot har koppling till personen i ett ärende om uteslutning eller fränkännande och beslut om rätten att kvarstå som medlem³⁹.

Under intervjuer kom det fram exempel på att jäv anmälts vid styrelsesammanträden. Ett exempel var att en styrelseledamot tidigare hade varit ombud för en medlem, ett annat var att personalrepresentanten inom styrelsen tidigare hade handlagt ett ärende för en enskilde. De intervjuade styrelseordförandena och kassaföreståndarna påpekar ändå att det är sällan frågor om jäv uppkommer. Enligt enkätsvaren är det 25 av 27 arbetslöshetskassor som har som rutin att notera i styrelseprotokollen om jäv har anmälts.

De flesta av arbetslöshetskassorna (21 av 27) uppger i enkätsvaren att de har en rutin för hur styrelsen ska uppmärksamma jävssituationer. Under intervjuerna kom det fram att rutinen kan se olika ut, men att det är styrelseledamoten själv som lyfter jävsfrågan och sedan inte deltar i beslutsfattandet genom att stå över frågan eller att helt gå ut ur rummet medan styrelsen diskuterar frågan. Merparten

³⁷ 30 § LAK.

³⁸ JO beslut dnr 5600-2009 med beslutsdatum: 2010-07-16, "Arbetslöshetskassorna utgör inte myndigheter och är därför inte skyldiga att följa förvaltningslagens regler i sin ärendehandläggning. Ledning bör dock hämtas i lagens regler när kassorna handlägger frågor som innefattar myndighetsutövning".

³⁹ Arbetslöshetskassan Alfa har anslutna enligt 86 § LAK.

av arbetslöshetskassorna (23 av 27) brukar gå igenom jävsfrågor med nyttillträdda styrelseledamöter.

2.6 Vanligt med introduktion och kompetensutveckling

Sveriges a-kassor har en tvådagars styrelseutbildning som riktar sig till ledamöter och suppleanter i arbetslöshetskassornas styrelser. Vid ett möte med representanter för Sveriges a-kassor kom det fram att utbildningen är strategiskt lagd tidsmässigt för att passa in så att arbetslöshetskassorna haft sina årsstämmor och den nya styrelsen tillträtt⁴⁰. Styrelseutbildningen syftar till att bland annat ge kunskap om rollen som styrelseledamot, ärendetyper som ska avgöras av styrelsen och arbetslöshetskassans verksamhet i stort. Utbildningen innehåller exempelvis information om styrelsens uppgifter och ansvar, särskilda skäl att kvarstå som medlem trots bristande betalning samt sanktioner och åtgärder vid fusk⁴¹. IAF har som rutin att ge en introduktion till nya statliga representanter.

Majoriteten av arbetslöshetskassorna erbjuder nyttillträdda styrelseledamöter utbildning om att arbeta i arbetslöshetskassans styrelse. Av svaren framgår att utbildningen anordnas både internt och externt. De flesta arbetslöshetskassor har haft någon typ av kompetensutveckling under de senaste två åren⁴² som oftast handlat om reglerna i ALF och LAK. Hos vissa har kompetensutvecklingen också handlat till exempel om andra lagstiftningar som bidragsbrott, offentlighet och sekretess, intern styrning och kontroll samt EU:s nya dataskyddsförordning⁴³.

Av intervjuerna med sex av statens representanter framkom bland annat att samtliga har fått en särskild utbildning eller introduktion om uppdraget som styrelseledamot i kassastyrelsen. Vissa har fått information från IAF och andra från kassaförestandaren. Några tyckte att informationen från IAF var otillräcklig medan andra tyckte den var för omfattande. En representant uppgav att styrelsen anlitat en extern revisionsfirma som höll en introduktion där fokus låg generellt på styrelsens ansvar och eventuell skadeståndsskyldighet. De flesta av statens representanter saknade inte något i sin introduktion, men en representant ville veta mer om arbetslöshetskassans ekonomi.

⁴⁰ Möte med Sveriges a-kassor 2017-12-01.

⁴¹ Sveriges a-kassor, *Kurskatalog 2017, version 1.0, november 2016*, s.19.

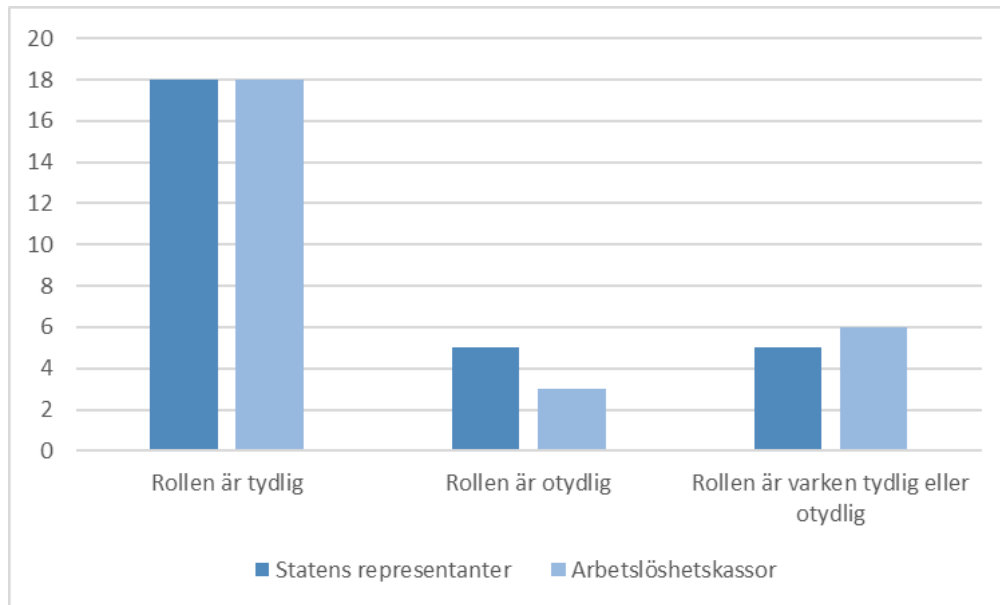
⁴² Ytterligare två arbetslöshetskassor uppgav senare i intervjuerna att styrelsen hade haft kompetensutveckling.

⁴³ General Data Protection Regulation (GDPR). Från och med den 25 maj 2018 gäller EU:s nya dataskyddsförordning i alla EU:s medlemsländer.

2.7 De statliga representanterna i styrelserna

IAF har ställt frågor till statens representanter och arbetslöshetskassorna om rollen för statens representant i arbetslöshetskassans styrelse.

Diagram 2.7: Statens representanters och arbetslöshetskassornas syn på rollen som statlig representant. Källa: Enkät svar.

Diagrammet visar att majoriteten av de tillfrågade ansåg att rollen som statlig representant är tydlig. De flesta av statens representanter uppgav att de verkar för rättssäkerhet och korrekt myndighetsutövning samt bidrar med sina erfarenheter och yrkesmässiga bakgrund.

De statliga representanterna som tyckte att rollen var otydlig beskrev rollen bland annat som dubbel. Den dubbla rollen innebär att statens representant både är ordinarie ledamot, som de förtroendevalda i styrelsen, och samtidigt representant för staten. Det kom även fram synpunkter om att ansvarsfördelningen mellan IAF och statens representant inte är helt tydlig.

IAF frågade i enkäten vilken roll arbetslöshetskassorna anser att statens representant har i styrelsen och svaren varierar. Flera av arbetslöshetskassorna uppfattar att statens ledamot har mer en kvalitetssäkrande och kontrollerande roll. En arbetslöshetskassa uppfattade rollen som mycket otydlig, och ansåg att rollen ska vara samma som för de förtroendevalda i styrelsen.

3 Slutsatser

IAF:s granskning visar att arbetslöshetskassornas styrelsearbete i stort fungerar väl i de delar som granskats. Det finns skillnader mellan arbetslöshetskassornas styrelser, som bland annat handlar om antalet ledamöter, vissa brister i beslutsordningen, om styrelseprotokoll lämnas in i tid till IAF och hur suppleanter kallas till styrelsesammanträden.

När det gäller statens representanter i styrelsen fortsätter IAF arbetet med att utveckla riktlinjerna. IAF planerar också ett möte med styrelseordförandena under hösten 2018. I sammanhanget är det viktigt med både återkoppling av och dialog om IAF:s granskningsresultat.

3.1 Tillsättning av styrelseposter

Granskningen visar att vissa arbetslöshetskassor har brister vad gäller kontrollen av om styrelseledamöter uppfyller de krav som ställs i LAK om tillsättning av styrelseposter.

- ✓ För att säkerställa att kraven på styrelseledamöter följs av alla arbetslöshetskassor ska samtliga ha en rutin vid tillsättning av styrelseposter utifrån bestämmelserna i LAK.

3.2 Styrelsearbetet och olika förutsättningar

Det framgår i granskningen att arbetslöshetskassorna har organiserat sitt arbete på olika sätt och styrelsearbetet har anpassats till verksamheten och olika förutsättningar. Vissa arbetslöshetskassor har ett arbetsutskott där beslut förbereds och det varierar vilka uppgifter utskottet utför. Det är både stora och små arbetslöshetskassor som inte har ett arbetsutskott⁴⁴.

- ✓ Förutsättningarna för arbetslöshetskassornas styrelser ser olika ut. Organisationerna skiljer sig åt i medlemsantal, antalet anställda och vad gäller styrelsens storlek. Enligt IAF:s bedömning påverkar inte dessa skillnader kvaliteten på styrelsearbetet.

⁴⁴ Hamnarbetarnas, Kommunalarbetarnas, Visions, Ledarnas, Sveriges arbetares, Säljarnas, Unionens och Journalisternas arbetslöshetskassor har inte arbetsutskott.

3.2.1 Styrelsesammanträden

Arbetslöshetskassornas styrelser bestämmer själva hur ofta verksamhet kräver sammanträden. Styrelsen har möjlighet att sammankalla till extra styrelsesammanträden men det görs sällan.

- ✓ IAF bedömer att antalet styrelsesammanträden är anpassade till verksamheten och styrelsens planering för sammanträden håller.

3.2.2 Styrelsesuppleanter och förutsättningar

Det varierar mellan arbetslöshetskassornas styrelser när suppleanter kallas till styrelsesammanträden. Variationerna i rutinerna hos de olika arbetslöshetskassornas styrelser medför att suppleanterna har olika förutsättningar att utföra sina uppdrag.

- ✓ IAF anser att alla suppleanter bör få möjlighet att kontinuerligt hålla sig informerade om vad som sker i styrelsen. Detta kan lämpligen ske genom att alla suppleanter får del av samtliga beslutsunderlag och protokoll.
- ✓ Om styrelsen har som rutin att kalla suppleanter anser IAF att rutinen även bör omfatta suppleanten för statens representant.

3.3 Styrelseprotokoll som inte lämnas i tid till IAF

Granskningen visar att drygt en femtedel av de styrelseprotokoll som arbetslöshetskassorna lämnade in till IAF för styrelsesammanträden 2017 kom in för sent.

Att arbetslöshetskassorna håller den tid som anges i 6 § LAKFo är av betydelse för tillsynen. Det är också viktigt att tiden hålls för IAF:s möjlighet att överklaga beslut som fattats på styrelsesammanträden. Överklagande ska göras inom två månader från det att det överklagade beslutet fattats. Om ett styrelseprotokoll lämnas in för sent finns det en risk att tiden för att överklaga löpt ut.

IAF utvecklar för närvarande tjänsten Mina sidor som kommer att bli en digital kommunikationsväg mellan arbetslöshetskassorna och IAF. Via Mina sidor kommer arbetslöshetskassorna kunna lämna in styrelseprotokollen digitalt. Arbets sättet kommer att underlätta och förhoppningsvis påskynda hanteringen av dokument mellan arbetslöshetskassorna och IAF. IAF planerar att driftsätta Mina sidor efter sommaren 2018.

Antalet reservationer i styrelseprotokollen de senaste två åren är få, vilket innebär att styrelsen ofta är överens.

- ✓ Det finns brister när det gäller att lämna in styrelseprotokoll till IAF inom en månad från den dagen när styrelsesammanträdet hölls.

3.4 Brister i arbetslöshetskassornas beslutsordningar

Att arbetslöshetskassorna ska ha en upprättad beslutsordning framgår i IAF:s föreskrift, men i övrigt regleras inte dokumentets utformning. Detta har fått till följd att arbetslöshetskassornas beslutsordningar skiljer sig åt när det gäller dokumentets namn, omfattning och detaljnivå.

En beslutsordning där beslutsrätten anges för specifika personer ställer högre krav på uppdatering för att fortsatt vara korrekt vid personalomsättning. Så länge informationen som redovisas är aktuell har IAF inget att invända mot denna modell.

Att hänvisa till specifika paragrafer av lagtext vid delegering av beslut är även något som ställer krav på att arbetslöshetskassorna uppdaterar dessa vid eventuella lagändringar. Flera arbetslöshetskassor är mer allmänna i sina formuleringar och skriver exempelvis att styrelsen delegerat *förstagångsbeslut gällande uteslutning till kassaföreståndare*. Andra arbetslöshetskassor har valt att vara mer specifika och hänvisar till att de delegerat *förstagångsbeslut om uteslutning enligt 37§ LAK till kassaföreståndaren*. Även i detta fall är båda formuleringar korrekta, men den mer specifikt formulerade beslutsordningen behöver uppdateras vid regeländringar.

- ✓ IAF anser att det skulle vara tydligare om beslutsordningar inte hade så skiftande form och upplägg. Det är också viktigt att det framgår i beslutsordningen när det handlar om grundbeslut eller omprövningsbeslut samt att dokumenten benämns beslutsordning.
- ✓ IAF har under granskningen konstaterat vissa brister i arbetslöshetskassornas beslutsordningar och har påtalat dessa till berörda arbetslöshetskassor. Dessa brister har dock rättats till under granskningen eller kommer att åtgärdas inom kort.
- ✓ IAF bedömer att förbättringar har skett vad gäller arbetslöshetskassornas beslutsordningar jämfört med tidigare granskningar.

3.5 Rollen som statlig representant

Rapporten visar att de flesta arbetslöshetskassor och representanter uppfattar rollen för statens representant som tydlig, men en del tycker att den är otydlig. Granskningen visar också att statens representanter har en viktig roll i arbetslöshetskassornas styrelser, och representanterna tillför både kunskap och erfarenhet till styrelsen.

- ✓ IAF kommer att fortsätta arbetet med att utveckla riktlinjerna för statens representanter.

4 Käll- och litteraturförteckning

4.1 Författningar

Lag (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Lag (1987:1245) om styrelsepresentation för de privatanställda.

Lag (2018:108) om ändring i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor.

Förvaltningslag (1986:223).

Förordning (1997:836) om arbetslöshetskassor.

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter (IAFFS 2017:6) om arbetslöshetskassor.

4.2 Offentligt tryck

Proposition 2017/18:53 Nya regler i arbetslöshetsförsäkringen om bland annat förtroendeuppdrag och pension.

4.3 Rättsfallsregister

JO beslut dnr 5600-2009, beslutsdatum 2010-07-16.

4.4 Rapporter och litteratur

IAF rapport 2005:9 *Arbetslöshetskassornas styrelsearbete och protokoll.*

IAF rapport 2007:12 *Arbetslöshetskassornas styrelsearbete.*

IAF rapport 2009:9 *Uteslutning, fränkännande och polisanmälan.*

IAF rapport 2016:20 *En enhetligare hantering av utslutningar och fränkännanden.*

IAF rapport 2018:3 *Hantering av utslutning och fränkännande.*

Lag om ekonomiska föreningar, en kommentar. 4 upplagan. Mallmén,mfl..

4.5 Övriga källor

IAF:s statistikdatabas.

Arbetslöshetskassornas årsredovisningar 2016.

Arbetslöshetskassornas beslutsordningar.

Sveriges a-kassor. *Kurskatalog 2017*. Version 1.0.

5 Bilagor

5.1 Bilaga 1 Enkätfrågor till arbetslöshetskassorna

Här redovisas samtliga frågor och svarsalternativ i webbenkäten till arbetslöshetskassorna den 1 december 2017. Det är styrelseordförande och kassaföreståndare som besvarade enkäten.

Tema: Styrelsens sammansättning

1. När styrelseledamöter väljs av stämman finns det krav i 17 § LAK: 17 § Styrelseledamöter skall vara bosatta i Sverige, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen i ett särskilt fall tillåter annat. Den som är underårig, i konkurs, har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller är underkastad näringsförbud får inte vara styrelseledamot. Till styrelseledamot får föreningsstämman välja endast den som är medlem i kassan. Lag (2002:543). Görs kontroller så att kraven följs?
 Ja Nej

(Vid svar Ja, besvaras även fråga 2 och 3)
2. Kryssa för de uppgifter som kontrolleras:
 Är bosatt i Sverige Ej är underårig Ej är i konkurs Ej har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken Ej har näringsförbud Är medlem i arbetslöshetskassan
3. När kontrollerar ni att styrelsemedlemmarna som väljs av stämman uppfyller kraven i 17 § LAK?
 Vid inträdet i styrelsen Löpande Både vid inträdet och löpande
4. Vilken bakgrund anses meriterande när nya styrelseledamöter ska rekryteras till arbetslöshetskassan?
 Fritext
5. Hur många verksamhetsår har nuvarande ordförande innehaft uppdraget som ordförande sammanlagt?
 Fritext
6. Hur många verksamhetsår har nuvarande vice ordförande innehaft uppdraget som vice ordförande sammanlagt?
 Fritext

Tema: Statens representant i arbetslöshetskassans styrelse

7. Vad anser ni om rollen som statens representant i arbetslöshetskassans styrelse?
- Rollen är tydlig Rollen är otydlig Rollen är varken tydlig eller otydlig
- (Vid svar Rollen är otydlig, besvaras även fråga 8)
8. Beskriv kort vad ni anser är otydligt i statens representants roll i arbetslöshetskassans styrelse.
- Fritext
9. Vilken roll anser ni att statens representant har i arbetslöshetskassans styrelse (svara generellt)?
- Fritext

Tema: Styrelsesammanträden

10. När arbetslöshetskassans styrelse har sammanträden - Har ni då som rutin att räkna att styrelsen är beslutsför?
- Ja Nej
11. Vid vilka tillfällen brukar ni ha/kalla till extra styrelsesammanträden? Ge exempel.
- Fritext
12. Hur ofta brukar ni behöva kalla till extra styrelsesammanträden?
- Någon gång per år Någon gång per halvår I princip varje månad Vi brukar inte kalla till extra styrelsesammanträden
13. Styrelseledamöter och kassaföreståndaren har rätt att få ha en avvikande mening antecknad till protokollet enligt 26 § LAK. Har någon styrelseledamot eller kassaföreståndare haft en avvikande mening antecknad till protokollet under de senaste två åren?
- Ja Nej
- (Vid svar Ja, besvara även fråga 14 och 15)
14. Hur många gånger under de senaste två åren har någon styrelseledamot eller kassaföreståndare haft en avvikande mening antecknad till protokollet?
- Fritext

15. Hur många av de reservationer som gjorts under de senaste två åren har gjorts av statens representant?

Fritext

16. När kallas styrelsens suppleanter till styrelsesammanträden?

Alla suppleanter kallas till styrelsesammanträden Suppleanter kallas endast vid frånvaro av ordinarie ledamot Vissa ledamotsposters suppleanter kallas till styrelsesammanträden även om ordinarie ledamot närvarar

(Vid svar Vissa ledamotsposters suppleanter kallas till styrelsesammanträden även om ordinarie ledamot närvarar, besvara även fråga 17)

17. Vissa ledamotsposters suppleanter kallas till styrelsesammanträden även om ordinarie ledamot närvarar – beskriv

Fritext

18. Deltar kassaföreståndaren i styrelsesammanträden?

Ja, kassaföreståndaren är styrelseledamot Ja, kassaföreståndaren kallas till samtliga styrelsesammanträden men är inte styrelseledamot Ja, kassaföreståndaren kallas till vissa styrelsesammanträden Nej

19. Har arbetslöshetskassan någon rutin för hur det går till när styrelseprotokollen ska skickas in till IAF?

Ja Nej

Tema: Styrelseutbildning och kompetensutveckling

20. Erbjuds nya tillträdande styrelseledamöter utbildning om att arbeta i arbetslöshetskassans styrelse?

Ja Nej

(Vid svar ja, besvara även fråga 21)

21. Vem anordnar den utbildningen?

Arbetslöshetskassan internt SO Annan, ange vem: Fritext

22. Har styrelsen haft någon typ av kompetensutveckling under de senaste två åren?

Ja Nej

(Vid svar ja, besvara även fråga 23)

23. Inom vilka områden har styrelsen haft kompetensutveckling under de senaste två åren?

ALF LAK Jävsfrågor IT Kommunikation Ekonomifrågor

Annat, ange vad: Fritext

Tema: Arbetsutskott

24. Har arbetslöshetskassan ett arbetsutskott (AU)?

Ja Nej

(Vid svar ja, besvara även fråga 25, 26, 27 samt 28)

25. Hur ser arbetsfördelningen mellan arbetsutskott och styrelse ut? Beskriv kortfattat hur

Fritext

26. Finns det styrelseledamöter som även sitter med i arbetsutskottet?

Ja Nej

27. Ange vilka befattningar som för närvarande sitter med i både styrelsen och arbetsutskottet

Fritext

28. Bereder arbetsutskottet ärenden om uteslutning?

Ja Nej

29. Har styrelsen andra utskott (förutom arbetsutskott)?

Ja Nej

(Vid svar ja, besvara även fråga 30)

30. Vilka andra utskott har ni? Beskriv kort vad de heter, vilka frågor de jobbar med samt om de fattar beslut i ärenden eller bereder uppgifter till styrelsen.

Fritext

Tema: Frågor om uteslutning, fränkännande och att kvarstå som medlem efter utträde på grund av bristande betalning

31. Har styrelsen delegerat kassaföreståndaren att fatta förstagångsbeslut om uteslutning?

Ja Nej

32. Har styrelsen delegerat kassaföreståndaren att fatta förstagångsbeslut om fränkännande?

Ja Nej

33. Beskriv beslutsprocessen i arbetslöshetskassans organisation för ärenden om uteslutning och fränkännande.

Fritext

34. Fattar styrelsen beslut om prövning av särskilda skäl att kvarstå vid utträde med anledning av bristande betalning?

Ja Nej

Tema: Jäv

35. Har styrelsen rutiner för hur man uppmärksammar jävsituationer?

Ja Nej

36. Redovisar styrelsen i styrelseprotokollet de fall man anmält jäv i en fråga?

Ja Nej

37. När styrelsen får nya ledamöter – brukar ni informera om jävsfrågor då?

Ja Nej

Tema: Aktuellt i styrelsen och utmaningar

38. Utöver löpande styrelsearbete – har styrelsen någon särskild fråga på agendan just nu som styrelsen arbetar med?

Fritext

39. Har ni genomfört någon utvärdering av styrelsearbetet senaste två åren?

Ja Nej

(Vid svar ja, besvara även fråga 40)

40. Gjordes denna utvärdering internt eller tog man hjälp av extern aktör?

Internt Externt

Tema: Övrigt

41. Hur bidrar IAF:s tillsyn till styrelsens arbete? Beskriv kortfattat

Fritext

42. Har styrelsen något övrigt ni önskar ta upp?

Fritext

5.2 Bilaga 2 Frågor till statens representanter

Här redovisas de frågor och svarsalternativ IAF skickade till statens representanter via e-post den 1 december 2017.

1. Vad är ditt/dina uppdrag i arbetslöshetskassans styrelse?

Svarsalternativ: Ordinarie ledamot - suppleant - både ordinarie ledamot och suppleant

2. Vad anser du om rollen som statens representant i arbetslöshetskassans styrelse?

Svarsalternativ: Rollen är tydlig - Rollen är otydlig - Rollen är varken tydlig eller otydlig.

Om du har svarat att rollen är otydlig, beskriv kort vad du anser är otydligt i statens representants roll.

3. Har du reserverat dig mot ett beslut som en arbetslöshetskassas styrelse har fattat de senaste två åren? Om ja, beskriv kort och övergripande vilket område du har reserverat dig inom.
4. Vad anser du att den viktigaste uppgiften för statens representant är i en arbetslöshetskassas styrelse?
5. Har du något annat uppdrag i arbetslöshetskassan än ordinarie ledamot eller suppleant i arbetslöshetskassans styrelse? Exempelvis utskott, arbetsgrupp eller liknande i arbetslöshetskassan.

Om du har ett annat uppdrag, ange vad.

5.3 Bilaga 3 Intervjuguide för statens representanter

IAF intervjuade ett urval statens representanter.

Allmänt

- Hur tycker du att det fungerar att vara statens representant?
- Har du deltagit i någon IAF konferens vi anordnar för statens representanter?
- Har du kontaktat IAF någon gång i någon fråga?
- Hur upplever du att arbetet i a-kassastyrelsen fungerar generellt?

Om styrelsearbetet – erfarenhet och utbildning

- Har du erbjudits i någon särskild utbildning inför ditt uppdrag som styrelseledamot i en kassastyrelse?
Om ja, har du deltagit? Är det något du har saknat vad gäller styrelseutbildning?
- Har du eller har du haft andra styrelseuppdrag än i flera a-kassastyrelser?
Om ja, på vilket sätt skulle du säga att arbetet i arbetslöshetskassornas styrelse skiljer sig från andra styrelseuppdrag?

Om rollen som statens representant

- Hur uppfattar du rollen som statens representant utifrån det IAF informerat om och hur det fungerar i praktiken?
- Skiljer sig ditt uppdrag åt mellan kassastyrelser?
Exempel på skillnader?
- Hur upplever du att din roll som statens representant har uppfattas utav de övriga styrelseledamöterna? Finns det några skillnader?
- Dina erfarenheter vad gäller samarbete mellan statens ordinarie representant och suppleanten?
- Finns det några särskilda svårigheter i styrelsearbetet utifrån rollen som statens representant? Några exempel?

Reservationer mot styrelsebeslut (endast fråga till vissa)

- Finns det tillfällen då du har funderat på att reservera dig men inte gjort det av någon anledning? Om ja, exempel?

- Har du övervägt att kontakta IAF vid oklarheter?

Frågor kring beslut om, uteslutning/frånkännande och särskilda skäl att kvarstå som medlem

- Kassastyrelsen ska fatta beslut om uteslutning alternativt frånkännande och särskilda skäl att kvarstå. Det förekommer också att styrelsen har delegerat grundbeslut till kassaföreståndaren.
- Har du erfarenhet vad gäller att besluta om uteslutning/frånkännande eller särskilda skäl att kvarstå som medlem? Berätta om dina erfarenheter? Några svårigheter?

Övrigt

- Har du något övrigt du önskar ta upp innan vi avslutar?

5.4 Bilaga 4 Intervjuguide arbetslöshetskassa

IAF intervjuade sex ordförande samt kassaföreståndare. Vissa fick uppföljande eller kompletterande frågor och dessa frågor har markerats särskild fråga. Frågorna har kategoriserats under teman.

Ordförandeskap

- Om tiden som ordförande.

Styrelsearbete generellt

- Hur upplever ni att arbetet i a-kassastyrelsen fungerar (arbetsbelastning, kommunikation och olika kompetenser)?
- Hur stor del av styrelsens arbete är operativt (ex personärenden), uppskatta?
- Hur stor del av styrelsens arbete är mer strategisk (kassan verksamhet, inriktning, riktlinjer)
- Finns det några svårigheter eller utmaningar i styrelsearbetet? Hur är era erfarenheter? Några exempel?
- Sitter samtliga ledamöter och arbetstagarrepresentanter med i hela styrelsemöten i normalfallen? Om inte, hur fungerar det?
- Särskild fråga från enkäten ställd till 2 arbetslöshetskassor: Ni har på enkäten som skickades ut i december svarat att styrelsen inte har haft någon kompetensutveckling för styrelsen under de senaste 2 åren. - Har ni haft intern kompetensutveckling för styrelsen i någon form?
- Särskild fråga från enkäten ställd till 1 arbetslöshetskassa. Det framgår av enkäten att ni har genomfört en utvärdering av styrelsearbetet under de senaste 2 åren. Berätta mer?
- Särskild fråga från enkäten ställd till 1 arbetslöshetskassa. Ni skrivit på enkäten att styrelsen kan delegera vissa arbetsuppgifter till AU för snabba beslut mellan möten. Har ni exempel på vad det kan röra sig om för arbetsuppgifter som delegeras?
- Särskild fråga från enkäten ställd till 1 arbetslöshetskassa: Ni har på enkäten svarat att ni kallar vissa ledamöters suppleanter till möten även fast ordinarie är med och deltar. Vidare att ni har ett rullande schema för hur det fungerar med kallandet av suppleanter. Utveckla mer hur det är upplagt.

- Följdfråga, ingår statens representants suppleant i ersättningsschemat eller kallas denne när statens ordinarie ledamot är frånvarande.

Jäv

- Ni har rutin för jävssituationer vid styrelsemöten. Vad har ni för erfarenheter om jävssituationer?

Om olika roller i kassastyrelsen

- Vi frågade om statens representants roll i enkäten och ni uppgav att rollen är tydlig/otydlig.
- Hur ser ni på arbetsfördelningen i styrelsen mellan staten representant och andra ledamöter i styrelsen?
- Kassaföreståndaren deltar i styrelsemöten/kassaföreståndaren sitter med i styrelsen. Hur ser du X (kassaföreståndaren) på din roll i styrelsemöten?

Om beslutsordning

- Har ni en särskild rutin i kassan vad gäller ny beslutsordning eller uppdatering av en beslutsordning? Berätta om rutinen?

Övrigt

- Hur tar styrelsen del av underlaget inför möten?
- Har ni något övrigt du önskar ta upp innan vi avslutar?

5.5 Bilaga 5 Gällande rätt om arbetslöshetskassornas styrelsearbete

Arbetslöshetskassorna är medlemsorganisationer som har en styrelse. Det är styrelsens ansvar att se till att arbetslöshetsersättning betalas ut i enlighet med gällande författningar samt att arbetslöshetskassans verksamhet även i övrigt bedrivs enligt gällande regler.

5.5.1 Inledning om kassornas ledning

Arbetslöshetskassornas organisation och verksamhet regleras i:

lag (1997:239) om arbetslöshetskassor (LAK)

lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF)

förordning (1997:836) om arbetslöshetskassor (LAKFo)

förordning (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring (ALFFo).

Vidare finns ytterligare detaljregleringar i form av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter. Av särskilt intresse när det gäller styrelsearbetet i arbetslöshetskassorna är Inspektionens för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter (IAFFS 2017:6) om arbetslöshetskassor.

Arbetslöshetskassorna har i föreningsrättsliga frågor tidigare reglerats med hänvisning till regler för ekonomiska föreningar, och dessförinnan understödkassor. Men sedan 1992 är de styrda av vad som är föreskrivet i LAK (1992–1997 i den upphävda lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring (ALF-lagen). Föredragande statsråd pekade dock på att förarbetena till lagen om ekonomiska föreningar bör kunna tjäna till vägledning vid tolkningen av bestämmelser i ALF-lagen, som har en motsvarighet i lagen om ekonomiska föreningar (se prop. 1990/91:160, s. 40).

Högsta beslutande organ i en arbetslöshetskassa är föreningsstämman. Föreningsstämman består av valda ombud. Föreningsstämman utser genom val en styrelse, som i sin tur utser en kassaföreståndare. Kassaföreståndarens uppgifter motsvarar de som en verkställande direktör i exempelvis ekonomiska föreningar har, bland annat att sköta den dagliga förvaltningen.

LAK ger rätt för de anställda vid arbetslöshetskassor att på vissa villkor utse arbetstagarrepresentanter i styrelserna. Enligt 11 § lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda ska det som är föreskrivet i en annan lag eller författning, exempelvis LAK, gälla arbetstagarledamöter om det inte finns särskilda regler i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Arbetslöshetskassornas styrelser sammansättning

5.5.2 Ledamöterna och hur de utses

Arbetslöshetskassornas styrelser ska bestå av det antal ledamöter och suppleanter som respektive kassas stadgar anger⁴⁵, dock minst av tre ledamöter och suppleanter⁴⁶. En av ledamöterna och dennes suppleant utses som statens representant av Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF), medan övriga ledamöter och suppleanter väljs av kassans föreningsstämma⁴⁷.

LAK:s bestämmelser om styrelseledamöter gäller även suppleanterna⁴⁸.

Utöver det antal styrelseledamöter som framgår av respektive kassas stadgar kan två arbetstagarledamöter (även kallade arbetstagarrepresentanter) med varsin suppleant ingå i styrelsen⁴⁹, förutsatt att kassan haft minst 25 arbetstagare i genomsnitt senast förflutna räkenskapsår. Arbetstagarrepresentation inrättas och utses av lokala arbetstagarorganisationer som är bundna av kollektivavtal i förhållande till arbetslöshetskassan⁵⁰.

5.5.3 Formella krav på styrelseledamöter

En styrelseledamot ska vara bosatt i Sverige, om inte regeringen eller IAF efter regeringens bemyndigande, i det särskilda fallet tillåter annat.⁵¹ Vidare krävs att man inte är underårig, inte i konkurs, inte har förvaltare eller är underkastad näringsförbud⁵².

För att utses till ledamot i en arbetslöshetskassas styrelse genom val krävs att man är medlem i arbetslöshetskassan.⁵³

⁴⁵ 5 § 1 st. 8 p. LAK.

⁴⁶ 15 § 1 st. LAK.

⁴⁷ 15 § 2 st. LAK.

⁴⁸ 16 § 1 st. LAK.

⁴⁹ 5 § 2 st. & 16 § 2 st. LAK jämfört med 4 § 1 st. 1 mom. lag (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

⁵⁰ 6–8 §§ lag (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

⁵¹ 17 § 1 st. LAK.

⁵² 17 § 2 st. LAK.

⁵³ 17 § 3 st. LAK.

Den kompletterande arbetslöshetskassan (Alfa-kassan) har endast en medlem, Sveriges a-kassor vilket är en juridisk person⁵⁴. För Alfa-kassan gäller att de styrelseledamöter som valts in av föreningsstämman ska vara medlemmar, förtroendevalda eller anställda i Sveriges a-kassor och att de inte får vara styrelseledamöter eller kassaföreståndare i någon annan kassa eller ombud vid en annan kassas föreningsstämma⁵⁵.

Arbetsstagarrepresentanterna bör utses bland de arbetslöshetskassans anställda⁵⁶.

5.5.4 Styrelseuppdragets tid

Uppdraget som styrelseledamot gäller för den tid som framgår av kassans stadgar⁵⁷. Uppdraget som arbetsstagarrepresentant gäller för den tid som bestäms av de arbetsstagarorganisationer som utser dem, enligt 10 § 1 st. 1 mom. lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Ett uppdrag som styrelseledamot får gälla som längst fyra år och ska upphöra vid slutet av ordinarie föreningsstämma där val till styrelsen hålls⁵⁸.

Uppdraget som styrelseledamot kan också upphöra i förtid. För de ledamöter som är valda på föreningsstämman kan det ske på ledamotens egen begäran eller efter beslut av föreningsstämman⁵⁹. För de statliga representanterna kan det ske på begäran av IAF. För arbetsstagarrepresentant kan det ske på begäran av den arbetsstagarorganisationen som utsett arbetsstagarrepresentanten⁶⁰. LAK innehåller särskilda bestämmelser om vilka åtgärder som ska göras när en styrelseledamot slutar i förtid⁶¹.

Notera att uppdraget som arbetsstagarrepresentant inte upphör i förtid, även om förutsättningarna skulle ändras hos arbetsgivaren för rätten till representation (att de anställdas antal skulle gå ner under den nedre gränsen) efter det att ledamoten utsetts⁶².

⁵⁴ 85 § LAK.

⁵⁵ 87 § 4 st. LAK.

⁵⁶ 9 § lag (1987:1245) om styrelserepresentation.

⁵⁷ 5 § 1 st. 8 p. LAK jmf m 18 § LAK.

⁵⁸ 18 § LAK och enligt 10 § 1 st. lag (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

⁵⁹ 19 § LAK.

⁶⁰ 19 § LAK.

⁶¹ 20 § LAK.

⁶² 4 § jmgf m 5 § lag (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

För de ledamöter som föreningsstämman har utsett och för arbetstagarrepresentanterna motiveras tidsbegränsningarna av medlemsdemokratiska skäl. Dessa skäl anses inte ha bäring på de statliga representanterna. IAF konstaterar att det följer av rätten att utse och avsätta ledamoten att begränsningarna om tidpunkt för uppdragets upphörande och eventuella stadganden om kortare uppdragstid än fyra år enligt 18 § LAK inte behöver beaktas när det gäller de statliga representanterna. IAF har en rutin för förordnanden av statens representanter med Dnr IAF 2012/751.

5.5.5 Särskilda funktionärer

Styrelsen ska inom sig utse en ordförande och en vice ordförande. Ordförande får inte vara anställd av kassan.⁶³ Styrelsen ska också utse en kassaföreståndare och en sekreterare. Kassaföreståndaren får inte vara styrelseledamot i någon annan kassa⁶⁴. För valen av ordförande, vice ordförande, kassaföreståndare och sekreterare gäller lottning vid lika röstetal⁶⁵.

Styrelsen kan särskilt utse någon (även extern person) att företräda kassan och teckna dess firma⁶⁶, under förutsättning att arbetslöshetskassans stadgar inte förbjuder det. Om någon annan än styrelseledamot eller kassaföreståndare utses, gäller kravet även för den personen⁶⁷.

5.5.6 Registrering

En arbetslöshetskassa måste vara registrerad hos IAF För att få handha arbetslöshetsförsäkringen⁶⁸.

En arbetslöshetskassa ska anmäla till IAF vilka personer som utsetts till styrelseledamöter, kassaföreståndare, suppleanter och firmatecknare samt

⁶³ 21 § 1 st. LAK.

⁶⁴ 21 § 2 st. LAK.

⁶⁵ 21 § 3 st. LAK.

⁶⁶ 22 § 2 st. LAK.

⁶⁷ 17 § 2 st. LAK.

⁶⁸ 7–14 §§ LAK.

revisorer. Det ska framgå hur firman tecknas och om man utsett en arbetstagarrepresentant⁶⁹. Anmälan ska innehålla en försäkran att de anmälda inte är i konkurs eller har förvaltare, och för revisorerna att de inte har näringsförbud⁷⁰.

Ledningens arbete

5.5.7 Ansvar för verksamheten vid arbetslöshetskassan och behörighet att företräda den.

Styrelsen företräder arbetslöshetskassan och tecknar dess firma och att den kan, förutsatt att det inte är förbjudet i arbetslöshetskassans stadgar, bemyndiga ledamot, kassaföreståndare eller någon annan att företräda arbetslöshetskassan och teckna dess firma antingen enskilt eller i förening. Andra villkor om inskränkningar i ett sådant bemyndigande får inte ges. Styrelsen kan när som helst återkalla ett bemyndigande att företräda kassan.⁷¹

Styrelsen är ytterst ansvarig för arbetslöshetskassans organisation och verksamhet. Kassaföreståndarens ansvarar för och har grundläggande behörighet att företräda kassan i den dagliga verksamheten⁷².

Styrelsen och av styrelsen särskilt befullmäktigade firmatecknare är behöriga att företräda kassan i alla frågor utom de som enligt lag och stadgar är förbehållna stämman eller styrelsen. Kassaföreståndarens grundläggande behörighet är en legal ställningsfullmakt. På grund av svårigheterna att bestämma vad som är ett led i den dagliga verksamheten gäller dock att kassaföreståndaren kan överskrida denna behörighet med bindande verkan förutsatt att tredje man är i goda tro.⁷³

Utöver dessa bestämmelser gäller allmänna regler om behörighet inom arbetslöshetskassorna. En anställd ersättningshandläggare har på grund av sitt arbete en ställningsfullmakt som ger honom eller henne behörighet att fatta beslut om ersättning.

Arbetslöshetskassorna ska ha en fastställd beslutsordning. Beslutsordningen ska ange vem eller vilka befattningshavare som har rätt att fatta beslut inom olika delar av arbetslöshetskassans verksamhet, vilka beslut styrelsen har delegerat och

⁶⁹ 9 § 1 st. 2–4 p. och 2 st. LAK.

⁷⁰ 3 § förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor.

⁷¹ 22 § LAK.

⁷² 23 och 24 §§ LAK.

⁷³ 33 § 2 st. LAK och Prop. 1990/91:160 sid. 61.

vilka befattningshavare som har rätt att lämna uppgifter om medlemsredovisning till IAF⁷⁴.

5.5.8 Styrelsesammanträden

Styrelsens ordförande är ansvarig för att hålla styrelsesammanträden vid behov och när någon annan ledamot eller kassaföreståndaren begär det⁷⁵.

Kassaföreståndaren har rätt att närvara och yttra sig vid sammanträdena, även fast han eller hon inte själv är ledamot, om inte styrelsen i ett särskilt fall har bestämt något annat⁷⁶.

Sammanträdena ska protokollföras. Ordföranden ska underteckna protokollen och de ska justeras av en ledamot som styrelsen har utsett. Styrelseledamöterna och kassaföreståndaren har rätt att få en avvikande mening antecknad i protokollet. Protokollen ska föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt⁷⁷.

Arbetslöshetskassans styrelse är beslutsför om mer än hälften av ledamöterna, eller det högre antal som föreskrivs i kassans stadgar, är närvarande. Alla styrelseledamöter ska ha fått tillfälle att delta och fått tillfredsställande underlag, om det är möjligt⁷⁸.

Suppleanter ska få tillfälle att delta om ordinarie ledamot inte kan närvara. Arbetstagarledamöternas suppleanter ska få underlag och tillfälle att närvara vid sammanträdena, även när ordinarie ledamot deltar.⁷⁹

Bestämmelserna i 27 och 28 §§ LAK hindrar inte att styrelsen kallar suppleanter och delger dem underlaget, även om den ordinarie ledamoten är närvarande.

Arbetslöshetskassans stadgar kan innehålla majoritetsregler. Om det saknas majoritetsregler i stadgarna, gäller det beslut som får fler än hälften av de närvarandes röster som arbetslöshetskassans mening. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. För att beslutet ska gälla ska den här majoriteten också

⁷⁴ 1 § IAFFS 2017:6.

⁷⁵ 25 § 1 st. LAK.

⁷⁶ 25 § 2 st. LAK.

⁷⁷ 26 § LAK.

⁷⁸ 27 § LAK.

⁷⁹ 28 §. LAK och 12 § lag (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

utgöra mer än en tredjedel av styrelsens totala antal ledamöter, om inte annat framgår i stadgarna⁸⁰.

IAF har rätt att närvara vid arbetslöshetskassornas styrelsesammanträden⁸¹.

Särskilda bestämmelser

5.5.9 Jäv

Styrelseledamöter och kassaföreståndare får inte handlägga frågor som rör avtal, rättegång eller annan talan mellan kassan och dem själva eller, om de har ett väsentligt intresse i frågan som kan strida mot kassans, mellan kassan och tredje man⁸².

Arbetstagarledamöterna har inte rätt att delta i behandlingen av frågor som rör kollektivavtal, stridsåtgärder eller andra frågor där en facklig organisation på arbetsplatsen har ett väsentligt intresse som kan strida mot kassans intresse⁸³.

5.5.10 Likabehandling

En grundläggande allmän rättsprincip inom föreningsrätten är att särbehandling av föreningsmedlemmar som huvudregel är förbjuden. Särbehandling av medlemmar är bara tillåten om det finns en saklig grund som vid en avvägning mellan den enskildes intressen och föreningens intressen framstår som starkare.⁸⁴

Styrelsen eller andra företrädare för arbetslöshetskassan får inte besluta om något som kan ge en medlem eller någon annan en otillbörlig fördel om beslutet är till nackdel för kassan eller någon medlem. Om dessa villkor är uppfyllda, har det ingen betydelse om det finns en saklig grund till särbehandlingen; åtgärden är ändå förbjuden⁸⁵.

⁸⁰ 29 § LAK.

⁸¹ 90 § 2 st. LAK.

⁸² 30 § LAK.

⁸³ 14 § 1 st. lag (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

⁸⁴ ”Lag om ekonomiska föreningar, en kommentar” 4 upplagan kap. 6, 13 § och kap. 7, 37 § Malmén, Andersson, Thorstorp.

⁸⁵ 31 § LAK.

Arbetslöshetskassan får dock besluta om olika medlemsavgifter för olika medlemskategorier om det finns skäl för det⁸⁶. Denna regel utgör ett särskilt undantag från bestämmelsen i 31 § LAK.

5.5.11 Lojalitet

Det är förbjudet för kassans ställföreträdare att följa en föreskrift av stämman eller något annat organ hos kassan om föreskriften strider mot ALF, LAK, ALFFo, LAKFo, IAF:s föreskrifter eller kassans stadgar. Detta förbud gäller direkt och kräver inte att beslutet har prövats i domstol⁸⁷.

Arbetslöshetskassans ställföreträdare är skyldiga att följa alla övriga föreskrifter från stämman eller andra organ. Till detta kommer kassaföreståndarens skyldighet att sköta sina arbetsuppgifter enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar samt den allmänna arbetsrättsliga lojalitetsplikt för kassans anställda som följer av ett anställningsförhållande⁸⁸.

5.5.1 Ställföreträdarens och kassaföreståndarens befogenhetsöverträdelser

Om arbetslöshetskassans ställföreträdare företar en rättshandling som ligger inom ställföreträdarens legala behörighet, men där rättshandlingen är i strid med en särskild befogenhetsinskränkning (exempelvis att styrelsen har förbjudit kassaföreståndaren att anställa fler handläggare), binder rättshandlingen (i exemplet anställningsbeslutet) arbetslöshetskassan bara om motparten var i god tro⁸⁹.

5.5.2 Styrelsens förhållande till kassans stämma

Styrelsen är arbetslöshetskassans verkställande organ, medan föreningsstämman är dess högsta beslutande organ. Styrelsen, övriga organ och befattningshavare inom kassan har en långtgående plikt att följa stämmans beslut. Styrelsen, styrelseledamöterna, kassaföreståndaren eller medlemmarna kan väcka talan mot stämman i tingsrätt, för att upphäva eller ändra stämmans beslut om det inte

⁸⁶ 41 § LAK.

⁸⁷ 32 § LAK.

⁸⁸ 23 § 2 st. LAK.

⁸⁹ 33 § 1 st. LAK.

tillkommit i behörig ordning eller om det strider mot ALF, LAK eller kassans stadgar⁹⁰.

Stämman har exklusiv behörighet att välja styrelseledamöterna (utöver statens representanter och eventuella arbetstagarrepresentanter)⁹¹. Stämman beslutar om medlemsavgifter, såvida de inte delegerat den rätten till styrelsen⁹². Stämman beslutar om ändringar i arbetslöshetskassans stadgar⁹³. Stämman väljer revisorer om inte stadgarna föreskriver något annat sätt att utse dem⁹⁴. Om arbetslöshetskassor ska fusioneras krävs att stämman för den överlåtande kassan (den arbetslöshetskassa som går upp i en annan kassa) och att IAF godkänner fusionsavtalet⁹⁵.

Styrelsens myndighetsutövning och övriga sysslor

En arbetslöshetskassas verksamhet är att handha arbetslöshetsförsäkringen enligt ALF⁹⁶. En arbetslöshetskassa får inte utöva annan verksamhet eller använda medel för ändamål som är främmande för verksamheten⁹⁷. Styrelsen är som nämnts ansvarig för kassans organisation och förvaltning, men förutsätts delegera uppgifter till kassaföreståndaren inom ramen för dennes ansvar för den löpande förvaltningen. Kassaföreståndaren ska fördela arbetsuppgifter på kassans anställda eller andra funktionärer. Styrelsen kan i princip förbehålla sig att själva vidta vilka åtgärder som helst i kassans verksamhet, om de finner det lämpligt. I enstaka frågor har de inskränkt möjlighet att delegera beslutsrätten.

5.5.3 Sanktioner

Om en medlem i en kassa medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, alternativt låtit bli att anmäla ändrade uppgifter om förhållanden av betydelse för medlemmens rätt till medlemskap eller ersättning, ska medlemmen uteslutas eller i särskilda fall fränkännas ersättning⁹⁸.

⁹⁰ 62 – 65 §§ LAK.

⁹¹ 15 § LAK.

⁹² 60 § LAK.

⁹³ 59 § LAK.

⁹⁴ 72 § LAK.

⁹⁵ 84 § LAK.

⁹⁶ 1 § LAK.

⁹⁷ 6 § LAK.

⁹⁸ 37 § LAK respektive 46 § ALF.

Kassan kan utesluta den som inte under de senaste sex månaderna uppfyllt bestämmelsen i kassans stadgar om arbete inom kassans verksamhetsområde⁹⁹.

Arbetslöshetskassans styrelse ska fatta beslut om uteslutning eller fränkännande men kan uppdra åt kassaföreståndaren att fatta grundbeslut i sådana ärenden. Beslut efter omprövning av sådana beslut fattas bara av styrelsen¹⁰⁰.

5.5.4 Medge fortsatt medlemskap

Styrelsen har exklusiv behörighet att besluta att en medlem som förlorat sitt medlemskap på grund av underlåten avgiftsbetalning får kvarstå som medlem¹⁰¹. Enligt HFD 2012 ref. 42 får styrelserna inte heller delegera prövningen av dessa frågor när begäran om att få kvarstå som medlem ska avslås.

5.5.5 Återkrav och andra ersättningsärenden

Styrelsen kan ta på sig att besluta i vissa typer av ärenden enligt ALF och LAK, till exempel när det gäller större återkrav, omprövningar eller ärenden av särskild principiell karaktär. Principerna för fördelning av beslutsrätt bör framgå av kassans beslutsordning.

5.5.1 Redovisning

Arbetslöshetskassans styrelse ansvarar för bokföringens och medelsförvaltningens organisation¹⁰². Styrelsens är skyldig att avge en årsredovisning¹⁰³. Samtliga styrelseledamöter och kassaföreståndaren ska underteckna årsredovisningen, men de har rätt att få en avvikande mening inskriven i årsredovisningen¹⁰⁴.

5.5.1 Uppgiftsskyldigheter

Arbetslöshetskassans styrelse ansvarar för bokföringens och medelsförvaltningens organisation¹⁰⁵. Styrelsens är skyldig att avge en årsredovisning¹⁰⁶. Samtliga

⁹⁹ 37 a § LAK.

¹⁰⁰ 37 c § LAK.

¹⁰¹ 47 § LAK.

¹⁰² 24 § LAK.

¹⁰³ 67 § LAK.

¹⁰⁴ 68 § LAK.

¹⁰⁵ 24 § LAK.

¹⁰⁶ 67 § LAK.

styrelseledamöter och kassaföreståndaren ska underteckna årsredovisningen, men de har rätt att få en avvikande mening inskriven i årsredovisningen¹⁰⁷.

¹⁰⁷ 68 § LAK.

POSTADDRESS:
IAF
Box 210
641 22 Katrineholm

TELEFON: 0150 - 48 70 00
FAX: 0150 - 48 70 02
EPOST: iaf@iaf.se
WEBB: www.iaf.se

